

VERBODEN VERSMAAD VERBRAND VERGUISD VERGETEN NIEUWSBRIEF

NIEUWSBRIEF KRITISCHE KLASSIEKEN • NUMMER 6 • APRIL 2013

KRITISCHE KLASSIEKEN 5

De dunne scheidslijn tussen mens en onmens

In 1943 lijkt er een einde te komen aan de in 1922 door Mussolini gevestigde fascistische dictatuur in Italië. Nadat de geallieerden in juli 1943 op Sicilië waren geland, wordt vooral in het noorden van Italië het verzet steeds sterker.

De ontwikkelingen volgen elkaar snel op: eerst wordt Mussolini door zijn eigen fascistische partij afgezet en gevangengenomen, vervolgens zoekt de Italiaanse koning toenaadering tot de geallieerden en vallen de Duitse troepen het noorden van Italië binnen. Ze bevrijden Mussolini uit de gevangenis en dringen hem de leiding op van de nieuwe Italiaanse Sociale Republiek, niet meer of minder dan een vazalstaat van Duitsland. In het voorjaar van 1945 komt er een eind aan deze 'Republiek van Salò': het verzet van de partizanen wordt steeds sterker en de geallieerden rammelen aan de poort. Eind april 1945 capituleren de Duitse legers in Italië.

"Mens of niet is niet alleen filosofisch, maar ook stilistisch een boek van klasse."
- Frans van Dooren, NRC Handelsblad, 1995

"Het unieke van Vittorini's werk bestaat uit de wat naïef aandoende stijl die door zijn beeldende kracht hardnekkige sporen in je herinnering groeft."
- Edwin Krijgsman, de Volkskrant 1995

Al in juni 1945 ligt Elio Vittorini's roman *Mens of niet* in de boekhandel. Het is daarmee met recht de eerste literaire verwerking van het verzet tegen het fascisme. Voor hij deze roman kon schrijven had Vittorini een lange weg te gaan. Zoals zoveel jonge Italianen voelt hij zich aanvankelijk aangetrokken tot

het anti-burgerlijke, revolutionaire en 'moderne' fascisme, maar als schrijver en journalist blijft hij open staan voor alles wat dynamisch en vernieuwend is. Dat brengt hem steeds vaker in conflict met de fascistische autoriteiten. De breuk volgt na het uitbreken van de Spaanse Burgeroorlog, als hij partij kiest voor de Republikeinen en tegen Franco. Vittorini sluit zich aan bij het communistische verzet, wordt in 1943 gearresteerd, vier weken later op borgtocht vrijgelaten en moet vervolgens onderduiken. Vanuit zijn onderduikadres geeft hij de Milanese editie van de illegale communistische krant *L'Unita* uit en begint hij te schrijven aan zijn roman *Mens of niet*.

Mens of niet is het verhaal van het Milanese verzet tegen de Duitsers en hun Italiaanse handlangers. We volgen N-2, de leider van een verzetsgroep, bij het beramen en uitvoeren van aanslagen, bij de verwoede discussies met de kameraden uit zijn groep, en op zijn zwerftochten door de stad, opgejaagd door de militie van Zwarte Hond, die met een gruwelijk sadisme de politieke gevangenen tot op het bot vernedert. De strijd culmineert in een overval van N-2 en zijn mannen op het gerechtsgebouw, waar zij een bloedbad aarichten onder de daar aanwezige fascist. Als represaille worden tientallen burgers opgepakt, gefusilleerd en vervolgens ter afschrikking in het centrum van Milaan tentoongesteld.

De ogenschijnlijk simpele plot en het tot op

KRITISCHE KLASSIEKEN 5

ELIO VITTORINI
Mens of niet

Roman

200 pagina's

ISBN 978 90 816628 5 7

Gebonden met stofomslag • €23,90

verschijnt mei/juni 2013

Vertaling en nawoord
van Anthonie Kee

het bot uitgeklede proza van Vittorini met zijn karakteristieke herhalingen wordt doorspekt met indringende morele vragen die de schrijver zijn hoofdpersonen laat stellen; waarom leeft de mens, waarom strijdt hij, waarom krenkt hij en als hij krenkt is hij dan nog wel een mens? Deze vragen en de constatering dat zowel het menselijke als het onmenselijke onlosmakelijk met elkaar en met het mens-zijn zijn verbonden maken dat *Mens of niet* ver uitstijgt boven een traditionele verzetsroman.

* Klassiekers uit de kritische literatuur

IN VOORBEREIDING 2014

Maksim Gorki - De moeder (roman uit 1907)

Max Frisch - Andorra (toneel 1961)

IN VOORBEREIDING 2015

Nico Rost - Goethe in Dachau (dagboek 1944/45)

Upton Sinclair - De jungle (roman uit 1905)

KRITISCHE KLASSIEKEN
SCHOKLAND

Uitgeverij Schokland

Dorpsstraat 27 • 3732 HG De Bilt

info@kritischeklassieken.nl

www.kritischeklassieken.nl

De anarchistische prins

Waar Bakoenin de reputatie had een 'afbraakanarchist' te zijn, stond Kropotkin niet alleen bekend als 'opbouw anarchist', maar ook als de 'anarchistische prins'. Hij verwierf internationale faam en gold lange tijd als de leidende theoreticus van het anarchisme. Zijn *Memoires* zijn misschien wel het beste wat hij geschreven heeft en schilderen ons een onvergetelijk beeld van het Rusland in het midden van de negentiende eeuw, van de Russische volksbeweging in de jaren 1870 en van de anarchistische beweging in West-Europa tussen 1870 en 1880.

Peter Kropotkin beantwoordde in geen enkel opzicht aan het beeld dat men zich over het algemeen van een anarchist vormt. Hij werd niet in een proletarisch gezin geboren, maar was van prinselijke bloede. Ook was hij geen door fanatisme verblinde 'bommengooier', maar een opvallend zachtvaardig en innemend man, die zich op een vlotte manier bewegde in de kringen van de culturele elite van zijn tijd.

Kropotkins *Memoires* beginnen bij zijn geboorte in 1842 als telg uit een Russisch aristocratisch geslacht. Op een manier die doet denken aan Tolstojs jeugdherinneringen beschrijft hij zijn gepriviligeerde kinderjaren en de tijd die hij doorbracht in het elitaire pagecorps op de militaire school. Als page van

tsaar Nicolaas II raakt hij aanvankelijk onder de bekoring van diens liberale reputatie. Die bekoring slaat al gauw om in teleurstelling als de tsaar uiterst wankelmoedig blijkt en de voorgenomen afschaffing van de lijfeigenschap steeds opnieuw uitstelt. Na zijn studie geografie en een dienstreis naar Siberië oriënteert Kropotkin zich steeds meer op politiek en maatschappijhervorming.

Van 1872 tot 1886 leidt Kropotkin het leven van een revolutionair. Hij bezoekt West-Europa om kennis te nemen van de socialistische beweging en concludeert al gauw dat hij niets moet hebben van de autoritaire marxistische stroming binnen de Internationale. Zijn hart gaat juist uit naar het vrijheidslievende socialisme, dat hij vond bij de Frans-Zwitserse Jurafederatie.

KRITISCHE KLASSIEKEN 6

PETER KROPOTKIN
Memoires van een revolutionair
Memoires 1842-1886

ongeveer 420 pagina's
ISBN 978 90 816628 4 0
Gebonden met stofomslag • € 26,90
verschijnt oktober 2013

Met een nawoord van Peter Blom

Verschijnt in samenwerking met Kelder Uitgeverij

Terug in Rusland sluit hij zich aan bij de revolutionaire Tsjaikovskigroep, wordt gearresteerd en zonder vorm van proces opgesloten in de beruchte Peter- en Paul vesting, waar hij op spectaculaire wijze uit weet te ontsnappen. In West-Europa sluit hij zich aan bij de anarchistische beweging, wordt in Frankrijk opnieuw gearresteerd en vestigt zich na verkregen amnestie uiteindelijk in Engeland.

De *Memoires* eindigen in 1886 toen Kropotkin wellicht de bekendste anarchist van de wereld was en hij nog een heel leven voor zich had. In de jaren daarna legde hij zich vooral toe op het schrijven van artikelen, pamfletten en boeken en ontwikkelde hij zich tot de belangrijkste theoreticus van het anarchisme in zijn tijd. Tot zijn dood in 1921 zou hij een van de invloedrijkste anarchisten blijven.

Memoires van een revolutionair verschijnt in een geannoteerde uitgave. Peter Blom, directeur van Triodos Bank beschrijft in het nawoord welke betekenis Kropotkins theorieën over wederzijdse hulp ook in onze tijd nog steeds hebben. Dit zesde deel in de serie Kritische Klassieken verschijnt in samenwerking met Kelder Uitgeverij.

Jaarabonnement 2013

Elio Vittorini
— *Mens of niet* (roman uit 1945)

Peter Kropotkin
— *Memoires van een revolutionair*
(1899)

U ontvangt u beide titels zonder portokosten thuisbezorgd!

€
50,80

Op naar 100 abonnementen in 2013

De Kritische Klassieken hebben inmiddels hun weg naar het publiek gevonden, een klein publiek van literatuur liefhebbers, geschiedenisfanaten, huisfilosofen, cryptobibliofielen, non-conformisten en gewone linkse rakkers. Dat is niet erg, dat zijn wij ook en dat willen we graag blijven.

We willen alleen iets groter worden. Met een jaarabonnement helpt u ons daarbij. Ieder jaarabonnement draagt bij aan het verschijnen van nieuwe titels in de Kritische Klassieken. Helpt u ons, dan helpen wij de literaire maatschappijkritiek!

→ Ga naar www.kritischeklassieken om een abonnement te nemen!